

ORGAAN DER CLUB VAN NEDERLANDSCHE VOGELKUNDIGEN

VOORTZETTING VAN JAARBERICHT 1 — 17, 1911 — 1928

REDACTIE: Dr C. EIJKMAN, Dr C. G. B. TEN KATE (Secretaris, Kampen,
IJselkade 20) en Tsj. Gs. DE VRIES

De broedvogels van den Wieringermeer- polder in het jaar 1935,

(9e publicatie van de „Club van Zuiderzee-waarnemers”)

DOOR

Dr J. R. H. SCHAANK.

Inleiding.

Bij de samenstelling van deze lijst had ik de medewerking van den heer J. L. H. HAZELOOP, onderwijzer te Slootdorp en lid van de Club van Zuiderzeewaarnemers, die het geheele jaar door onderzoekingen in den polder verrichtte, bijgestaan door een deel van de Slootdorper schooljeugd. Verschillende waarnemingen werden gezamenlijk gedaan. Tevens hadden wij hulp van enkele jachtopzieners en arbeiders, die hun vondsten kwamen melden, zoodat één onzer deze dan kon controleeren.

Bovendien was ons medelid Dr W. H. VAN DOBBEN zoo welwillend mij een verslag toe te sturen van één, door hem gemaakte, tocht door den Wieringermeerpolder op 7 Juli 1935.

Alvorens de lijst der broedvogels op te noemen een kort woord over den toestand, waarin de polder zich op 1 Mei 1935 bevond.

In exploitatie was:

Voor akkerbouwgewassen (wintertarwe, zomertarwe, zomergerst, haver, koolzaad, mosterd, suikerbieten):	5014 ha.
Voor lucerne, roode-, witte-, zweedsche bastaard- en hopperupsklaver, wikken, lupinen:	2757 ha.
Voor grasland:	2300 ha.
Voor noodmengsel, bestaande uit een 3-tal grassen met een groot weerstandsvermogen tegen zout en andere ongunstige omstandigheden (Als voorlooper van 't eigenlijk in cultuurbrengen te beschouwen):	1247 ha.
Voor diverse proefvelden:	144 ha.
Voor particulieren { 46 boerderijen:	1509 ha.
los cultuurland:	91 ha.
Totaal in cultuur:	13062 ha.

Voor wegen, kanalen, bermen, dorpen enz. moet gerekend worden ongeveer 2000 ha.

De rest van dezen 20.000 ha grooten polder was toen nog niet in exploitatie.

Beplanting van boomen en heesters heeft plaats in de beide dorpen, Middenmeer en Slootdorp, langs de wegen en enkele tochten, en bij de boschaanplant in het Noorden, in den hoek ten Z. van het gemaal de „Leemans”.

Op 1 Juni 1935 bedroeg het inwonertal 2360.

Een derde dorp, Wieringerwerf, 500 m ten N. van de Terp, is in aanbouw. De eerste bewoners hebben er zich in Sept. 1935 reeds gevestigd. Globaal genomen kan van den polder, die 21 Augustus 1930 droogviel, gezegd worden, dat in het Z.- en het Z.W.-deel, en in een breede strook langs de oude Oostkust van Noord-Holland uitsluitend akkerbouw gevonden wordt, dat het O.- en N.O.-deel met noodmengsel begroeid is, dat onbewerkte grond nog aangetroffen wordt ten O. van Slootdorp, ten Z. van de Terp, in den uitersten N.O. hoek bij het gemaal „Leemans”, en ten Z. van de Oude Zeug (ongeveer overéénkomende met Terrein II in de publicatie van OP DE COUL) (3).

Deze „onbewerkte” grond is wel voorzien van greppels en slooten en was op 1 Mei reeds gedeeltelijk gedraineerd.

LIJST VAN BROEDVOGELS IN 1935.

1. *Sturnus v. vulgaris* L. — Spreeuw.

Broedt hier en daar onder de pannen der huizen. Steeds zijn, vooral in Juli en Augustus, buitengewoon groote spreeuwen-wolken waar te nemen. Eén der aller grootste slaapplaatsen in den omtrek is wel de tuin van het Provinciaal Ziekenhuis te Medemblik.

2. *Passer d. domesticus* (L.) — Huismusch.

Broedt in de dorpen en bij de boerderijen, soms in een groot aantal.

3. *Emberiza sch. schoenichus* (L.) — Rietgors.

Heeft in 1935 in een zeer klein aantal gebroed, o.a. in een ingevallen kanaal ten O. van de Terp.

4. *Galerida cr. cristata* (L.) — Kuifleeuwerik.

Voor al bij de bebouwde kommen waar te nemen. 23 Mei bij Middenmeer een ex. met nestmateriaal. 3 Mei fotografeerde HAZELOOP een nest met 5 jongen bij Slootdorp, alwaar ook nog een nest met 4 eieren werd aangetroffen.

5. *Alauda a. arvensis* L. — Veldleeuwerik.

Deze leeuwerik ziet men gedurende het geheele seizoen in klein aantal over den geheelen polder. 4 Mei, een ex. met nestmateriaal waargenomen. HAZELOOP vond in het N. een 4-legsel.

VAN DOBBEN: „Enkele ex. horen zingen. Broedt in het

„oostelijk deel van de polder stellig slechts in een zeer klein aantal, werd in het westelijk deel iets meer gezien.”

6. *Anthus pratensis* (L.) — Graspieper.

Wat talrijker dan de vorige soort gedurende het geheele seizoen over den geheelen polder waar te nemen. Op 9 Mei vond HAZELOOP een nest bij Slootdorp.

VAN DOBBEN: „Een enkel ex. horen zingen, broedt stellig in „veel kleiner aantal dan in een normale polder.”

7. *Motacilla fl. flava* L. — Gele kwikstaart.

Komt zeer talrijk over den geheelen polder voor. 4 Mei, een ex. met nestmateriaal waargenomen, daarna geregeld ex. met nestmateriaal, voedsel of jongen.

VAN DOBBEN: „Overal ziet men zingende exemplaren, ook „veel vluchtige jongen. Stellig de talrijkste broedvogel uit de „hele polder. Talrijker dan in een normale polder.”

8. *Motacilla a. alba* L. — Witte kwikstaart.

Vooraf in het Z. deel van den polder, in een klein aantal verspreid, waar te nemen. 4 Mei, een ex. met nestmateriaal waargenomen; later in het seizoen jongen aanwezig. Eind Juni fotografeerde HAZELOOP een nest met 7 eieren bij Slootdorp.

9. *Acrocephalus sc. scirpaceus* (Herm.) — Kleine karekiet.

VAN DOBBEN: „Een zingend ex. in het kanaal, genoemd „onder wilde eend, gehoord en gezien, stellig een broedvogel.”

10. *Turdus philomelos clarkei* Hart. — Midden-Europeesche Zanglijster.

26 Juli, 2 jongen, die niet konden vliegen, waargenomen in het met struiken begroeide dalletje van de Schelpentocht vlak bij Wieringen.

11. *Turdus m. merula* L. — Merel.

23 Mei, ♀ broedend op het nest aangetroffen, 80 cm van den grond af, in het zelfde dalletje als onder zanglijster. HAZELOOP fotografeerde het ♀ op het nest.

12. *Oenanthe oe. oenanthe* (L.) — Tapuit.

Komt vrij veel voor langs de randen van den polder, naar het midden toe echter minder talrijk. 4 Mei werden enkele ex. met nestmateriaal waargenomen.

13. *Hirundo r. rustica* L. — Boerenzwaluw.

9 Juni, broedend bij het laboratorium onder Medemblik.

14. *Riparia r. riparia* (L.) — Oeverzwaluw.

3 Juni, 4 paar nestelend in een ingevallen sloot in het N. Uit de 4 nestgangen hing stroo. 5 Juli waren de nestgangen onder water gelopen. Gedurende het geheele seizoen werden oeverzwaluwen gezien.

15. *Cuculus c. canorus* L. — Koekoek.

Werd geregeld onder Medemblik, bij Slootdorp, en ten Z. van het Amstelmeer gehoord en gezien.

VAN DOBBEN: „Bij het Amstelmeer 1 roepend ♂ in de „polder.”

16. *Tadorna tadorna* (L.) — Bergeend.

Op 22 Juni bevonden zich in het Amstelmeer en in het Waardkanaal verscheidene volwassen ex. met jongen.

Op 22 Juli in een moerasje ten Z. van het Amstelmeer 2 ad. met 5 juv. HAZELOOP zag hier begin Juni een paar met 10 dons-jongen en op 20 Juni een paar met 8 donsjongen.

VAN DOBBEN trof op 7 Juli in het Amstelmeer bergeenden met halfwas jongen.

17. *Anas pl. platyrhyncha* L. — Wilde eend.

Broedde vrij regelmatig over den geheelen polder verspreid.

Op 26 April op Terrein II een leeg nest gevonden met nog de schalen van 5 eieren, op den zelfden dag in het N. een nest met 10 eieren (gefotografeerd door HAZELOOP).

In Juli kon men steeds ouden met jongen waarnemen.

VAN DOBBEN schreef: „In het kanaal, op $\pm$ 1 km afstand, „aan de dijk lopend, op de hoogte van het haventje „Oude Zeug”, „1 ex. met 7 bijna vlugge jongen.”

18. *Podiceps r. ruficollis* (Pall.) — Dodaars.

Waarschijnlijk enkele paren, in de omgeving ten Z. van het Amstelmeer. Eén aldaar in het voorjaar gevonden ei bevindt zich in de collectie HAZELOOP.

19. *Haematopus o. ostralegus* L. — Scholekster.

Komt niet talrijk als broedvogel voor.

3 Mei, een ex. broedend op het nest aangetroffen onder Medemblik.

23 Mei, een ex. broedend ten Z. van de Terp op legsel van 3. Zelfde datum nog een broedend ex. in het N. van den polder.

HAZELOOP fotografeerde een 3-legsel op 6 Juni, op een penenland, 1 km ten W. van Slootdorp. Een ei, afkomstig van een legsel bij het Amstelmeer, bevindt zich in zijn bezit.

VAN DOBBEN: „3 ex. opgemerkt, stellig wel broedvogels.”

20. *Charadrius h. hiaticula* L. — Bontbekpluvier.

23 Mei, met HAZELOOP samen in het N. van den polder een legsel gevonden.

Op 22 Juni nam ik ten Z. van het Amstelmeer enkele alar-meerende paartjes waar.

VAN DOBBEN: „3 ex. gehoord, waarschijnlijk wel broedvogels.”

21. *Charadrius dubius curonicus* Gm. — Kleine pluvier.

22 Juni, in het N. van den polder een alarmeerend ex. waargenomen.

De namens STRIJBOS gedane mededeeling op de vergadering te Zwolle maakte gewag van een legsel van de kleine plevier in dezen polder.

VAN DOBBEN: „In het N.W. van de polder alarmeert een „ex., stellig een broedvogel.”

22. *Charadrius a. alexandrinus* L. — Strandpluvier.

Komt in kleine troepjes over den geheelen polder voor. Op 22 Juni alarmeerden enkele paartjes in het midden van den polder. Eén, op 5 Juni ten Z. van het Amstelmeer, gevonden ei is in het bezit van HAZELOOP.

VAN DOBBEN schrijft: „Hier en daar alarmeert een enkel „paartje, in vergelijk met de eerste jaren is er nog slechts „weinig over.”

23. *Vanellus vanellus* (L.) — Kievit.

15 April kwamen 3 eieren, afkomstig uit een nest bij den Zuidelijken ouden dijk, in mijn bezit. Volgens den jachtopziener bevonden zich langs den geheelen Z. rand van Medemblik tot Aartswoud slechts een 10-tal kievitsnesten.

In het N.W. deel van den polder komt de kievit een weinig talrijker voor.

VAN DOBBEN: „In het geheel 6 alarmerende paren gezien, „die stellig jongen hadden. De soort broedt er hier en daar, in „veel geringer dichtheid dan in een normale polder.”

24. *Philomachus pugnax* (L.) — Kemphaan.

Op 19 Mei bij een drassig terreintje ten Z. van het Amstelmeer een kampplaats waargenomen, waarop meestal 4—6 ♂♂ aan het „vechten” waren. Op het aangrenzende terrein bemachtigde ik een ♀ ad. met gebroken vleugel (opgezet in mijn collectie).

Op 23 Mei bij de kampplaats de zelfde waarneming.

Op 22 Juni op de zelfde plaats ad. ex. met jongen zien rondvliegen.

Een ei, afkomstig van dit terrein, is in het bezit van HAZELOOP. De jachtopziener zegt ook eieren gevonden te hebben.

25. *Tringa t. totanus* (L.) — Tureluur.

Op de zelfde plaats als onder de kemphaan genoemd, op 23 Mei verscheidene ex. zien dansen. 22 Juni, op de zelfde plaats 5 jongen aangetroffen. Verder door den geheelen polder enkele jonge ex. aangetroffen. Dezelfde jachtopziener zegt ook van deze soort eieren gevonden te hebben.

VAN DOBBEN: „3 maal werd een alarmerend paar, dat stellig jongen had, opgemerkt. Broedt er in veel geringer aantal „dan in een normale polder.”

26. *Recurvirostra avosetta* L. — Kluut.

Een niet zeldzaam voorkomende broedvogel in het N.W. en het N., verder tusschen Slootdorp en de Terp, en bij enkele kanalen in de buurt van de Oude Zeug.

Ten Z. van het Amstelmeer nam ik op 19 Mei een legsel van 3 waar; op dezelfde plaats namen HAZELOOP en ik, resp. op 20 en 22 Juni, een oud ex. met 3 jongen waar.

VAN DOBBEN: „De kluut handhaaft zich nog steeds in vrij „groot aantal in de omgeving van het ondiepe kanaal, onder „wilde eend genoemd. Over de gehele lengte van het kanaal, „voor zover dit noordelijk van het haventje ligt, werden paren „kluten met jongen opgemerkt, die zich in het kanaal, en de „greppels, die er op uitmonden, voedden. Door de vele ijzerbac- „teriën in het water zagen de kluten roestbruin. In totaal be- „droeg het aantal kluten langs het kanaal misschien 50 paar, „mogelijk is het aantal nog groter.”

27. *Limosa l. limosa* (L.) — Grutto.

HAZELOOP is in het bezit van een ei, afkomstig uit een nest bij het Amstelmeer, begin Juni gevonden.

28. *Sterna h. hirundo* L. — Vischdiefje.

23 Mei, in het N. meerdere ex. met voedsel, ook alarmeerende en agressieve ex. Eén ex. viel een kapmeeuw aan als deze over een bepaald stuk vloog. 22 Juni, ten Z. van het Amstelmeer 2 heftig alarmeerende en agressieve ex. HAZELOOP fotografeerde een 3-legsel in het W. van den Polder.

VAN DOBBEN: „Hier en daar een alarmerend ex. gezien, „geen kolonie's. Broedt waarschijnlijk in gering aantal ver- „spreid over de gehele polder.”

29. *Sterna a. albifrons* Pall. — Dwergstern.

23 Mei, een alarmeerend ex. met voedsel in het N. deel. 22 Juni, ten Z. van het Amstelmeer een heftig alarmeerend paar.

VAN DOBBEN: „De belangrijke kolonie van 1934 in de N.O. „hoek van de polder was thans geheel verlaten. Misschien door- „dat er reeds een vrij dichte begroeiing was met hoge gewassen. „In de polder was de soort geregeld gezien, maar geen aan- „wijzingen van broeden.”

30. *Larus r. ridibundus* L. — Kapmeeuw.

23 Mei, op onontgonnen terrein ten O. van Slootdorp een alarmeerend en wat agressief ex. Een jaar tevoren werden hier door mij legfels gevonden.

31. *Gallinula chl. chloropus* (L.) — Waterhoen.

Broedden in het Groet- en Waardkanaal, waar kleine groepjes ad. en juv. waren waar te nemen.

HAZELOOP fotografeerde 6 Mei een 10-legsel bij Slootdorp. Ook heeft hij broedende ex. aangetroffen in de Schelpentocht en in de Slootvaart (1 ei hiervan afkomstig in zijn collectie).

32. *Fulica a. atra* L. — Meerkoet.

In het Groet- en het Waardkanaal een weinig talrijker dan het waterhoen, in den polder zelf juist wat minder talrijk.

1 ei, afkomstig van de Schelpentocht, is in het bezit van HAZELOOP. Ook in een moerasje ten Z. van het Amstelmeer heeft een paartje gebroed.

33. *Perdix p. perdix* (L.) — Patrijs.

5 Juni werd een nest met 15 eieren, door het grasmaaien, verstoord bij Middenmeer.

31 Juli werd een legsel van 20 door de zelfde oorzaak verstoord bij de Hoornsche brug. Negen van deze eieren bevinden zich in mijn collectie.

De patrijs heeft zich spontaan in den polder gevestigd, doch dit jaar zijn bovendien, volgens een jachtopziener, nog 15 paar „uitgepoot”.

In de door HAZELOOP en mij samengestelde lijst van vogels, waargenomen in de Wieringermeerpolder, 1932—1934 (4), konden wij de volgende positieve broedvogels opnemen: huis-musch, gele kwikstaart, tapuit, velduil, wilde eend, bontbek-pluvier, kleine pluvier, strandpluvier, kemphaan, tureluur, kluut, vischdief, noordsche stern, dwergstern, kokmeeuw en patrijs. Verder vermeldden wij in die lijst nog eenige dubieuze broedvogels, waarvan de mededeelingen afkomstig waren van derden.

In de huidige lijst, over 1935, zijn dus nieuw: spreeuw, rietgors, kuifleeuwerik, veldleeuwerik, graspieper, witte kwikstaart, kleine karekiet, zanglijster, merel, boerenzwaluw, oeverzwaluw, koekoek, bergeend, dodaars, scholekster, Kievit en grutto, terwijl er in ontbreken: velduil en noordsche stern.

De noordsche stern werd in 1932 ook door OP DE COUL broedend aangetroffen (3). Na dat jaar heb ik van broeden niets meer kunnen bemerken.

De velduil broedde verleden jaar nog in een gebied om en bij de Terp, nu is er geen velduil meer te bekennen, waarschijnlijk door de vrij drukke werkverschaffing op dit stuk. Op 14 April werden door mij ten Z. van de Terp voor het laatst nog ex. waargenomen, een 20-tal was daar overdag aan het jagen.

Het aantal pluvieren is, vergeleken met de vorige jaren, sterk afgenomen. De kapmeeuw en de dwergstern zijn als broedvogel zoo goed als bijna geheel verdwenen. De verwachting is dan ook dat deze 2 soorten geheel verdwijnen zullen. Ook het vischdiefje komt als broedvogel nog slechts sporadisch voor. Het aantal kluten loopt ook stellig terug.

Misschien op een stuk ten Z. van het Amstelmeer na (grasland), mag de Wieringermeerpolder niet meer bijzonder vogelrijk genoemd worden.

Tot slot de opmerking dat de korte mededeeling in het THYSSE-no. van de „Lev. Natuur” 1935, p. 207, als zou er hier o.a. een lepelaar gebroed hebben, geheel van alle grond ontbloomt is. Het betrof hier een nest van een meerkoet! ¹⁾

¹⁾ In dit zelfde bericht wordt ook de zilvermeeuw als broedvogel genoemd, als mede de groote stern, etc. Men zal dus goed doen, deze mededeelingen met de noodige reserve te accepteren.

Helaas heeft het HAZELOOP en mij aan tijd ontbroken om een ander gerucht, dat de grauwe kiekendief in het Z.W. deel van den polder broedde, te controleeren, zoodat ik dezen vogel dan ook niet in de lijst heb opgenomen.

LITERATUUR.

1. DOBBEN, W. H. VAN (1932): Over de nieuwe bevolking der Wieringermeerpolder (4e publicatie van de „Club van Zuiderzee-waarnemers”). Dit tijdschrift, 4, p. 115—119.
2. — — (1935): Gegevens over de Wieringermeerpolder in het broedseizoen 1934 (8e publicatie van de „Club van Zuiderzee-waarnemers”). Ibidem, 7, p. 101—103.
3. OP DE COUL, P. G. (1932): De Wieringermeerpolder in het broedseizoen van 1932 (5e publicatie van de „Club van Zuiderzee-waarnemers”). Ibidem, 5, p. 13—18.
4. SCHAANK, Dr J. R. H., en J. L. HAZELOOP (1935): Lijst van vogels, waargenomen in de Wieringermeerpolder, 1932—1934. Mededeelingen van de „Club van Zuiderzee-waarnemers”, 21, p. 4—5 (niet in den handel).

MEDEMBLIK, October 1935.

Een korte bijdrage over de biotoop van de fluiter, *Phylloscopus s. sibilatrix* (Bechst.),

DOOR

J. N. VAN DEN BRINK.

In de Avifauna van VAN OORDT en VERWEY (p. 70) heet de fluiter, *Phylloscopus s. sibilatrix* (Bechst.), „in gemengde en in loofbosschen vrij algemeene broedvogel” en met name wordt dan de provincie Utrecht genoemd. Dit is volkomen in overeenstemming met wat ik gedurende mijn zesjarig verblijf te Driebergen op de zandstreken aldaar waarnam, met die restrictie evenwel dat ik de fluiter meer dan eens ontmoette in dennenbosschen, waar misschien wel iets loofhout in de naaste omgeving stond, maar waar toch moeilijk van een gemengd bosch te spreken is.

Geheel anders echter werd het, toen ik later in de gelegenheid kwam de kleistreek, onmiddellijk grenzend aan de Utrechtsche heuvelrug te onderzoeken. Ofschoon daar mooie boombosschen van eik en beuk liggen, oogenschijnlijk uitgezochte fluitergebieden, heb ik daar deze soort nimmer geconstateerd, niettegenstaande ik er mijn volle aandacht aan schonk. Ik mag dus gerust beweren dat de fluiter daar als broedvogel ontbreekt¹⁾.

¹⁾ Ook in het Linschoter bosch ontbreekt hij als broedvogel (cf. „De Wandelaar”, 2, p. 264).